

VILNIAUS UNIVERSITETAS
MATEMATIKOS IR INFORMATIKOS FAKULTETAS
INFORMATIKOS INSTITUTAS
KOMPIUTERINIO IR DUOMENŲ MODELIAVIMO KATEDRA

Signalų analizės pirmas projektinis darbas

Rekurentinės diagramos, algortimo parametru analizė

Atliko:
Arnas Vaicekauskas

Vilnius
2026

Turinys

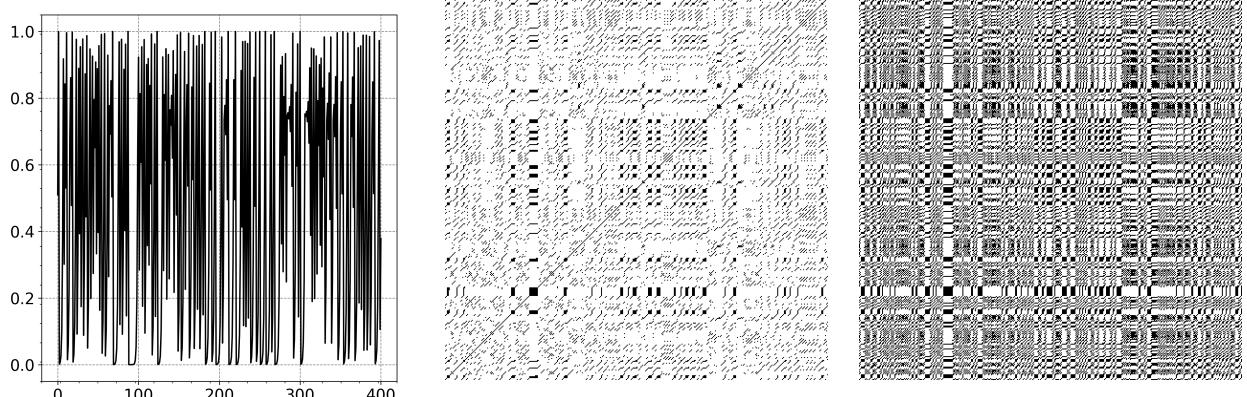
1 Signalų sąrašas	3
2 Logistinis atvaizdis	3
3 Įmonės „Apple Inc.“ akcijų kaina	3
4 Plaučių garsas	4
5 Širdies garsas	5
6 Oro kokybė	6
7 Išvados	7
Literatūros šaltiniai	8
Priedai	9

1 Signalų sąrašas

1. Logistinis atvaizdis [1]
2. Įmonės „Apple Inc.“ akcijų kainos svyravymai [2]
3. Klinikinio manekeno plaučių garso įrašas pro stetoskopą [3]
4. Klinikinio manekeno širdies garso įrašas pro stetoskopą [3]
5. Sensoriaus duomenys apie anglies monoksido koncentracija ore nuo 1970 iki 1995 [4]

2 Logistinis atvaizdis

Pav. 1: Logistinio atvaizdžio $x_{n+1} = 4x_n(1 - x_n)$, $x_0 = 0.51$ chaotinis signalas (kairėje) ir jo rekurentinės diagramos su parametrais $r = 0.1$ (centre), $r = 0.5$ (dešinėje). Signaloo imčių skaičius $N = 400$.

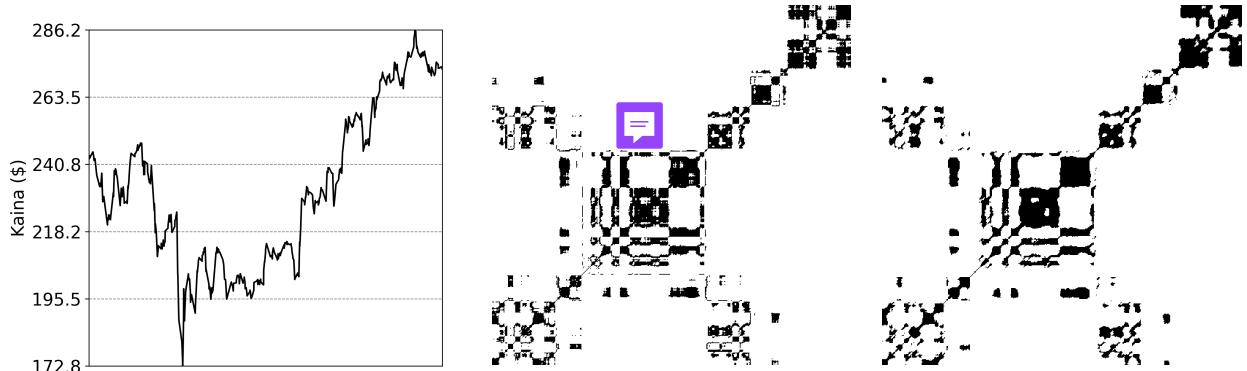

Pav. 1 pateiktas logistinio atvaizdžio signalas yra skirtas parodymui, kad rekurentinių diagramų algoritmas yra igyvendintas korektiškai. Šiuos rezultatus reikėtų lygintis su kurso medžiagoje [1] pateiktomis logistinio atvaizdžio rekurentinėmis diagramomis su tokiais pačiais parametrais. Kaip pažymėta kurso medžiagoje, trumpos atkarpos paralelios centrinei linijai sufleruoja, kad signalo struktūroje yra panašumų, tačiau jie yra trumpi ir greit nyksta, dėl to diagrama gana panaši į visiškai atsitiktinio signalo.

3 Įmonės „Apple Inc.“ akcijų kaina

Pav. 2: „Apple Inc.“ akcijų kainos svyravimai 2025 m. Duomenys gauti naudojant yfinance python paketu [2]. Rekurentinės diagramos gautos naudojant parametrus $p = 0.1$, $d = 1$, kur p yra vartotojo pasirinktas juodų ir baltų taškų santykis diagramoje. Diagramoms gauti naudota Euklidinė norma. Centrinės diagramos parametras $D = 1$, o esančios dešinėje $D = 5$. Signaloo imčių skaičius $N = 494$ su 4 val. tarpais (neskaitant laiko, kada akcijų birža nedirba).

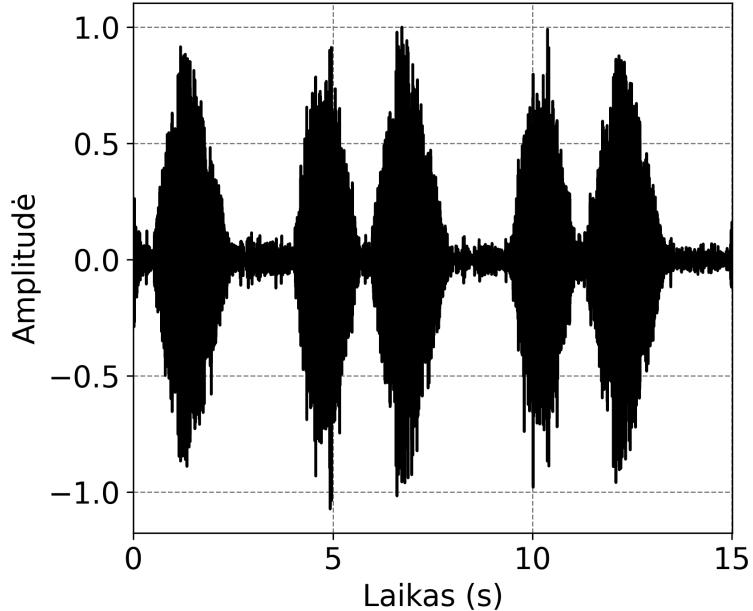
Duomenys papildomai apdoroti nebuvo.

Pav. 2 pateiktos rekurentinės diagramose matome nehomogeniškai pasiskirsčiusius juodus taškus, signalas yra nestacionarus. Diagramose taip pat pastebime vertikalių ir horizontalių linijų, tai rodo, kad signale yra atkarpu per kurias jis kinta nežymiai palyginus su visa signalo imtimi. Diagrama su didesniu D parametru pasireiškia glotnesniais raštais, kurie primena Gauso suliejimą (angl. Gaussian blur); šio parametro didinimas padeda atsikratyti triukšmo.

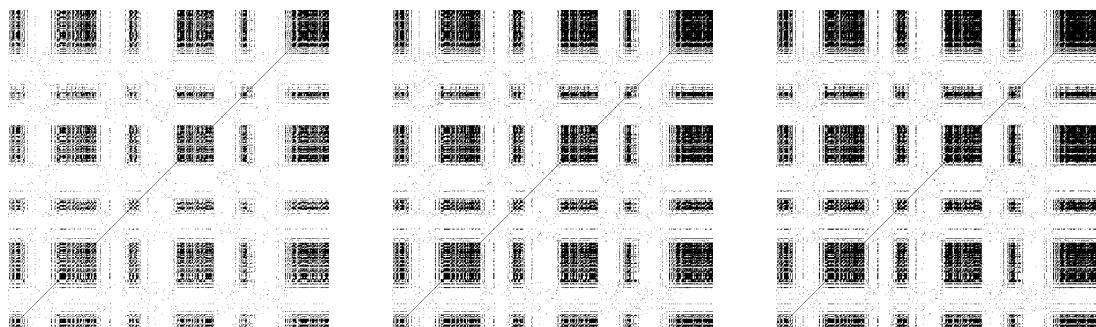
4 Plaučių garsas

Pav. 3: Plaučių garso įrašo signalas

Pav. 3 matome pavyzdinių sveikos moters dešiniojo viršutinio priekinio plaučio garso įrašą paimtą iš širdies ir plaučių duomenų rinkinio įrašyto su klinikiniu manekenu naudojant skaitmeninį stetoskopą [3]. Garso įrašo diskretizavimo dažnis (angl. sampling rate) yra 4000Hz. Prieš rekurentinių diagramų generavimą duomenys buvo praretinti 100 kartų. Rezultate diagramos buvo generuojamos iš signalo, kurio imčių skaičius yra $N = 599$.

Pav. 4: Plaučių garso įrašo rekurentinės diagramos su parametrais $D = 2, r = 0.1, d = 1$ ir skirtingomis normomis (iš kairės į dešinę): Manheteno, Euklidinė ir maksimumo.

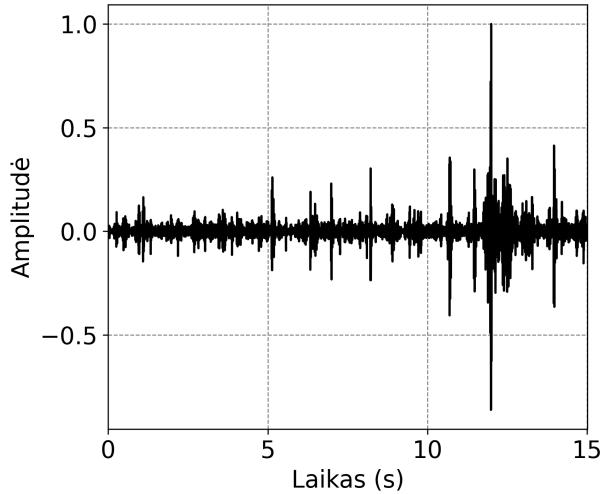
Pav. 4 pavaizduotos diagramos pasireiškia nehogeniškų juodų taškų pasiskirstimu, tai reiškia, kad signalas yra nestacionarus. Taip pat matome daugelį juodų taškų telkinių, kurie signalizuoją (pun intended), kad tarpais signalo būsena nekinta ir taip iš ties galime patyti net

pačiame signale – iš viso turime šešis intervalus, kuriuose signalo reikšmė atrodo pastovi ir tai sutampa su rekurentinėje diagramoje matomu skaičiu telkinių (horizontaliai).

Šiame pavyzdyme bandome keisti normą, o kitus parametrus laikyti pastoviais. Kaip ir nurodyta mokymo priemonėje [1] **kokybinio skirtumo** nėra, tačiau kiekvieną diagramą turi vis daugiau juodų taškų, tai nėra optimė apgaulė, juodų taškų **koncentraciją** pavyzdyme yra (iš kairės į dešinę): **~13%, ~18% ir ~21%**.

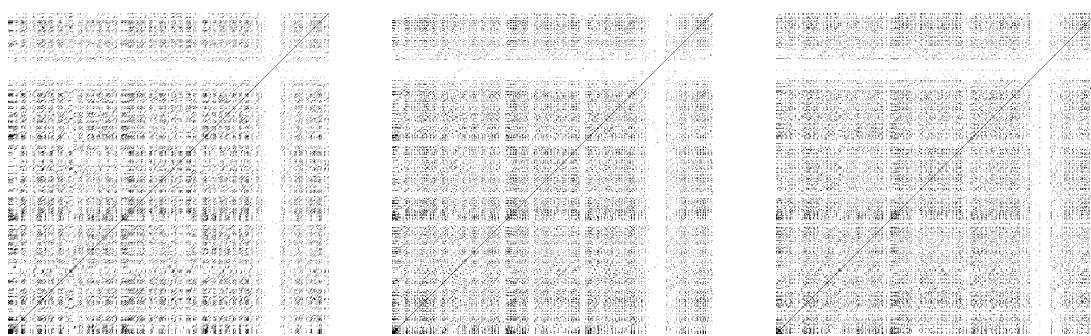
5 Širdies garsas

Pav. 5: Širdies garso įrašo signalas

Pav. 5 matome pavyzdinį sveiko vyro dešiniosios viršutinės krūtinkaulio kraštinės (širdies) garso įrašą paimtą iš širdies ir plaučių duomenų rinkinio įrašyto su klinikiniu manekenu naudojant skaitmeninį stetoskopą [3]. Garso įrašo diskretizavimo dažnis (*angl. sampling rate*) yra 4000Hz. Prieš rekurentinių diagramų generavimą duomenys buvo praretinti 100 kartų. Rezultate diagramos buvo generuojamos iš signalo, kurio imčių skaičius yra $N = 599$.

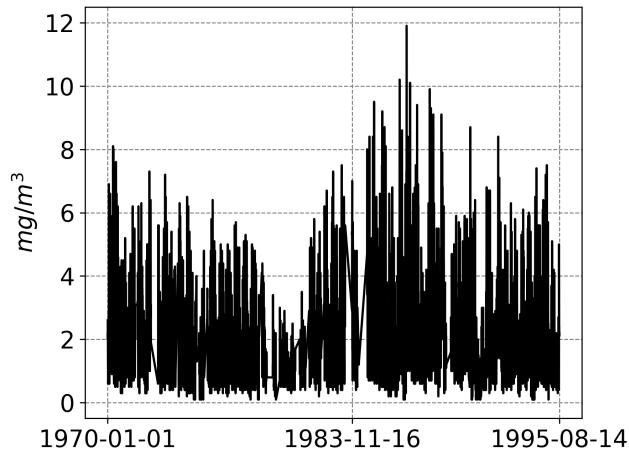
Pav. 6: Širdies garso įrašo rekurentinės diagramos su parametrais $D = 2, p = 0.1$ (vartotojo pasirinktas juodų taškų procentas diagramoje) ir Euklidine norma. Keičiamas parametras d (iš kairės į dešinę): 2, 5, 7

Pav. 6 matome, kad širdies garso signalas pasižymi beveik homogenišku juodų taškų išsidėstymu, kas žymi signalo stacionarumą. Išsidėstymas turi nežymią tvarką, kuri nyksta didinant parametru d ir kartu su homogenišku juodų taškų pasiskirstymu žymi vyraujantį atsitiktinį triukšmą.

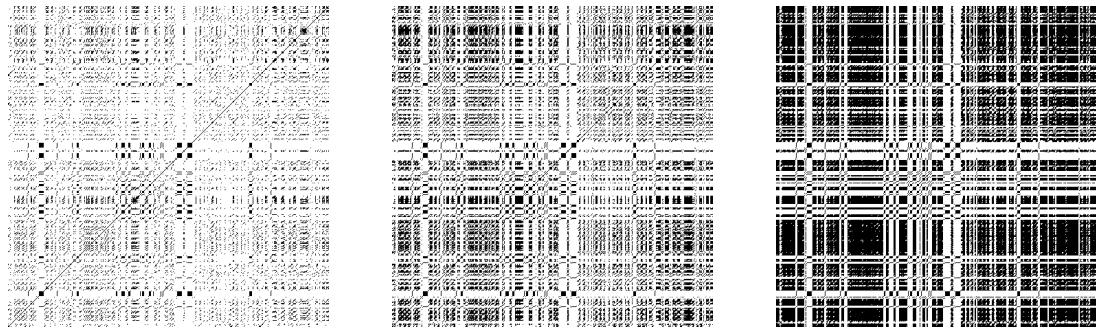
6 Oro kokybė

Pav. 7: Anglies monoksido koncentracijos ore duomenys iš sensoriaus, kuris buvo pastatytas Italijos miestelio laukuose. Duomenis gauti iš oro kokybės duomenų rinkinio [4].

Šio signalo imčių skaičius yra $N = 9356$, todėl prieš rekurentinių diagramų generavimą duomenys buvo praretinti 20 kartų.

Pav. 8: Rekurentinės diagramos sugeneruotos iš anglies monoksido koncentracijos signalo. Parametrai $D = 2$, $d = 1$, naudojama Euklidinė metrika. Keičiamas parametras p , kuris žymi vartotojo pasirinktą juodą taškų procentą diagramoje (iš kairės į dešinę): 0.1, 0.25, 0.5

Pav. 8 matome, kad keičiant parametrą p diagramose galima išvysti kokybinių skirtumų – kairėje diagramoje juodi taškai beveik homogeniškai be tvarkos pasiskirstę po erdvę, kas rodo, kad signale yra atsitiktinio triukšmo, tačiau matyti ir juodų taškų telkinių, kurie ryškėja didinant parametrą p , kas rodo, kad signalo būsena laiko tarpais beveik arba visiškai nekinta.

7 Išvados

Rekurentinių diagramų sudarymo algoritmas turi kelis parametrus, kiekvienas iš kurių turi savo unikalų poveikį sugeneruotoms diagramoms.

- r parametras nustato slenkstinę reikšmę dvieju signalo atkarpu lyginimui ir nustato ar taškas turėtų būti spalvinamas juodai arba baltais. Tinkamai pasirinkti šio signalo reikšmę yra labai svarbu, nes tai gali turėti didelį poveikį diagramos išvaizdai, pavyzdžiu galėtume laikyti logistinio atvaizdžio diagramą Pav. 1, kur maža r reikšmė atskleidžia homogenišką ir netvarkingą taškų pasiskirstymą, kuris nėra toks akivaizdus pažvelgus į diagramą su didesne r parametro reikšme.
- D parametras nustato kiek signalo taškų lyginsime spręsdami vieno taško spalvą. Šio parametru didinimas turi glotninantį efektą panašų į Gauso suliejimą. Tai akivaizdžiai matome diagramoje gautoje iš įmonės „Apple Inc.“ akcijų svyravymo Pav. 2.
- d parametras reguliuoja atstumą tarp signalo taškų, kuriuos renkamės lyginimui, kai $d = 1$ imsime taškus, kurie yra šalia vienas kito, kai $d = 2$ imsime kas antrą tašką ir t. t. Šio parametru didinimas turi dvejinantį efektą dėl kurio gali pranykti diagramos struktūra. To pavyzdys galėtų būti Pav. 6, kuriame matome, kad diagrama gauta naudojant $d = 2$ turi vos matomų vertikalių ir horizontalių baltų linijų, tačiau padidinus d iki 5, vaizdas tampa mažiau aiškus.
- p parametras nėra apibrėžtas klasikiniame rekurentinių diagramų algoritme, o yra tik šios uždouties dalis. Jis kontroliuoja procentą juodų taškų skaičiaus diagramoje. Algoritmo įgyvendinime parametras p yra naudojamas tik parametru r apskaičiavimui, todėl kokybinis šio parametru didinimo efektas yra toks pat kaip parametru r . Tai gana aiškiai matosi iliustracijoje Pav. 1 ir Pav. 8. Iš praktinės pusės, ši parametrą naudoti yra patogiau nei parametrą r , todėl, kad ne visada galime lengvai žinoti kokia slenkstinė reikšmė bus tinkama. Taip pat todėl, kad naudojant parametrą p yra lengviau numatyti algoritmo rezultatą.
- Norma taip yra vienas iš algoritmo parametrų, kurį galime pasirinkti. Praktinis efektas diagramoms yra skirtinges juodų taškų skaičius. Kai naudojama Manheteno norma, juodų taškų bus šiek tiek mažiau nei tuomet, jei būtų naudojama Euklidinė norma, o daugiausiai juodų taškų atsiranda tada, kai naudojama maksimumo norma. Tai galima matyti iliustracijoje 4.

Literatūros šaltiniai

- [1] T. Meškauskas, „Signalų analize ir apdorojimas“. 2021 m.
- [2] R. Aroussi, „yfinance: Yahoo! Finance market data downloader“. GitHub, 2024 m.
- [3] S. S. Torabi Yasaman ir J. P. Reilly, „HLS-CMDS: Heart and Lung Sounds Dataset Recorded from a Clinical Manikin using Digital Stethoscope“. 2025 m.
- [4] S. Vito, „Air Quality“. 2008 m.

Priedai

Dokumentą sudaro du priedai Kodo fragmentas 1 ir Kodo fragmentas 2.

Kodo fragmentas 1: Klasikinio rekurentinių diagramų algoritmo įgyvendinimas

```
from math import ceil
from typing import Callable, Literal

def recurrence_plot(
    f: list[float],
    D: int,
    r: float,
    d: int = 1,
    ord: Literal[1, 2, 'inf'] = 2
) -> tuple[int, list[bool]]:
    size, field_values = recurrence_field_values(f, D, d, ord)
    return (size, [v > r for v in field_values])

def recurrence_field_values(
    f: list[float],
    D: int,
    d: int = 1,
    ord: Literal[1, 2, 'inf'] = 2
) -> tuple[int, list[float]]:
    assert len(f) > 0

    N: int = len(f) - 1
    M: int = N - (D - 1) * d
    field_values: list[float] = [0] * ((M + 1) * (M + 1))

    norm_fn_lookup: dict[Literal[1, 2, 'inf'], Callable] = {
        1: lambda xs: sum([abs(x) for x in xs]),
        2: lambda xs: sum([x**2 for x in xs]) ** 0.5,
        'inf': lambda xs: max([abs(x) for x in xs])
    }

    norm_fn: Callable = norm_fn_lookup[ord]

    for i in range(M + 1):
        for j in range(M + 1):
            y_i = [f[i + k * d] for k in range(D)]
            y_j = [f[j + k * d] for k in range(D)]
            diff = [a - b for a, b in zip(y_i, y_j)]
            field_values[j + i * (M + 1)] = norm_fn(diff)

    return (M + 1, field_values)
```

Kodo fragmente 1 pateiktas klasikinio rekurentinių diagramų algoritmo įgyvendinimas python programavimo kalba nenaudojant jokių išorinių pagalbinių paketų išskyruis standartinės bibliotekos pagalbinę funkciją Ceil ir tipų aprašymo konstrukcijas Callable ir Literal. Didelė algoritmo dalis yra iškelta į metodą recurrence_field_values, kuris yra naudojamas įgyvendinant ir pritaikytą algoritmą, kuris palaiko parametrą p .

Kodo fragmentas 2: Pritaikyto rekurentinių diagramų algoritmo įgyvendinimas

```
def recurrence_plot_custom(
    f: list[float],
    D: int,
    p: float,
    d: int = 1,
    ord: Literal[1, 2, 'inf'] = 2
) -> tuple[int, list[bool]]:
    size, field_values = recurrence_field_values(f, D, d, ord)
    r = choose_r(field_values, p)
    return (size, [v > r for v in field_values])

def choose_r(values: list[float], p: float) -> float:
    k = ceil(p * len(values))
    return sorted(values)[k - 1]
```

Kodo fragmente 2 pateiktas pritaikyto algoritmo įgyvendinimas. Palaikomas parametras p , kuris nustato juodų taškų procentą diagramoje. Panaudota praeitame priede 1 pateikta funkcija `recurrence_field_values`.